

John Vikstöm
Emeritusarkkipiispa
john.e.vikstrom[at]gmail.com

Tarvitaanko eutanasiaa, jos saattohoito on kunnossa?

Katsomon puolelta

Parhaimmat asiantuntijat löytyvät yleensä katsomon puolelta. Sieltähän tulee jatkuvasti neuvoja sekä pelaajille että erotuomarille. Vastaava asetelma vallitsee maassamme monella muullakin pelikentällä, ei vähiten sairaanhoidossa. Googlen ja Wikipedian aikakaudella istuu sairaanhoidon katsomossa kasvava joukko, joka usein katsoo tietävänsä asioista paremmin kuin lääkärit ja hoitajat. Tietoisena tästä käytän hyvin aralla mielellä puheenvuoron asiasta, jonka vakavuutta ja monitahoisuutta vain kentällä toimivat lääkärit ja sairaanhoitajat pystyvät näkemään.

Mutta katsomostakin näkee ainakin jotain, mm. sen, ettei eutanasian ongelma ole mikään erillinen ilmiö vaan osa laajempaa aatehistoriallista ja sosiologista kehitystä ja kokonaisuutta. Valistuksen ajoista lähtien ihminen on pyrkinyt saamaan yhä suurempaa osaa elämästään ja ympäristöstään hallintaansa ja ohjauksensa piiriin. Samanaikaisesti tietoisuus ihmisoikeuksista, ei vähiten ihmisen itsemääräämisoikeudesta, on kasvanut. Yksilö ei enää tahdo elää kollektiivin armoilla ja ohjauksessa vaan omien tarpeiden, arvojen, tavoitteiden ja resurssien mukaan. Seurauksena tästä kehityksestä on pyrkimys ottaa ei ainoastaan elämää vaan myös kuolemaa omaan hallintaan. Tämä näkyy katsomostakin, eikä tätä pidä ruveta moralisoimaan. Kaikki olemme tämän aikakauden ja hengen lapsia, myös me katsomon puolella.

Tällaista taustaa vasten pohdiskelen päätoimittajan kysymystä ”Tarvitaanko eutanasiaa, jos saattohoito on kunnossa?” Ymmärrykseni mukaan ei tarvita, ei ainakaan useimmissa tapauksissa. Mutta sitten on niitä tapauksia, joissa kärsimys

on sietämätön kaikista toimenpiteistä ja lääkkeistä huolimatta. Näiden edessä katsomo hiljenee. On vain kysymyksiä.

Mitä elämän pyhyys ja mitä kuoleman pyhyys merkitsevät tässä tilanteessa? Pyhyys on koskemattomuutta. Pyhä on kaikenlaiselta manipuloinnilta rajattu ja suojattu alue. Pyhyden edessä on pysähdyttävä. Pyhää ei koskaan saa käyttää välineenä. Ei elämää, ei yhtäkään ihmistä, saa kohdella välineenä, ainoastaan itseisarvona, toteksi Immanuel Kant aikoinaan, Raamatun hengen mukaisesti. Entä sitten kuolema? Saako sitä käyttää välineenä, jos kuolemakin, eikä vain elämä on pyhä. Viidennessä käskyssä - Älä tapa! - on juuri tästä kysymys.

Vastaan tulee muitakin kysymyksiä. Missä määrin muitten ihmisten tarpeet, pelot ja ahdistukset on otettava huomioon kuolinvuoteen äärellä? Onko ihminen vapautettu kanssaihmiesten huomioonottamisesta kuolinvuoteellakaan? Mihin laillistettu eutanasia, vaikka rajattunakin, johtaisi ajatellen ihmisten luottamusta maamme sairaanhoitoon? Muuttuisiko jotain hyvin syvällä olevaa yhteiskunnassamme ja kulttuurissamme, jos annetaan lupa lyhentää kansalaisten elämää? Entä ajatellen lääkäreitä? Lääkärinvalassa he ovat luvanneet palvella lähimmäisiään ihmisyyttä kunniottaen. Kuinka eutanasian laillistaminen tulisi vaikuttamaan lääkärikunnan itseymmärrykseen, identiteettiin, ja asenteisiin?

Katsomossa riittää siis kysymyksiä. Niitä olisi vähemmän, ellei näitä edellä mainittuja vaikeahoitoisia tapauksia olisi. Ilman näitä olisi, kuten totesin, paljon helpompaa vastata päätoimittajan kysymykseen. Kaksi asiaa on katsomostakin katsottuina kuitenkin mielestäni melko selvää.

Vaikeimpiin tapauksiin viittaamalla ei pidä missään nimessä ryhtyä laajempaa potilasjoukkoa koskevaan eutanasiaalainsäädäntöön. Ja toiseksi: Jos eutanasiavaihtoehto suljetaan pois - mm. edellä mainituista sekä periaatteellisista että käytännön syistä - myös tämän ryhmän osalta, olisi kaikin tavoin pyrittävä siihen, ettei näiden potilaiden tarvitsisi tuntea itseään hylätyiksi ja yksin jätetyiksi

juuri elämänsä vaikeimpina päivinä. Tämä on varmasti saattohoidon suurin ja vaikein haaste. Miten tämän haasteen kanssa olisi eletävä ja miten siitä mahdollisesti selvittävä jää meitä askarruttamaan ja vaivaamaan, sekä kentällä että katsomossa. Yhtä vähän kuin saamme jättää potilaat saamme jättää lääkärit ja hoitajat yksin näiden ihmisenä olemisen perimmäisten kysymysten kanssa. ■

